

Mësimi 4

Cilat vlera duhet të ndajmë?

Marrja e përgjegjesisë në një komunitet me bazë të drejtat e njeriut

Kjo matricë përmbledh informacionin që i nevojitet një mësuesi për planifikimin dhe zhvillimin e mësimit.

Trajnimi i kompetencave i referohet drejtpërdrejt EQD / EDNJ.

Objektivi i mësimit tregon atë që nxënësit njohin dhe kuptojnë.

Detyra e nxënësit, së bashku me **metodën**, formojnë bërthamën e procesit mësuesor.

Materialet në listën e plotë e mbështetin përgatitjen e mësimit.

Koha në dispozicion na jep një udhëzues të përafërt për menaxhimin e kohës së mësuesit.

Trajnimi i kompetencës	Gjykimi: reflektimi për kriteret dhe vlerat.
Objektivat e të mësuarit	Një komunitet demokratik mbështetet në një grup të përbashkët të vlerave. Të drejtat e njeriut sigurojnë një sërë vlerash me të cilat ne mund të pajtohemi.
Detyrat e nxënësve	Nxënësit zgjedhin çështje për studim dileme, raportojnë për vendimet e tyre, krahasojnë dhe diskutojnë përparësitë e tyre.
Materialet dhe burimet	Materiale për mësuesit 2.2 Tabelë (e përgatitur në mësimin e mëparshëm), lapustila. Fletët e punës së nxënësit 2.5 ose Neni 1 i Deklaratës Universale të Drejtave të Njeriut në një tabelë ose në fletë transparente.
Metoda	Plane të përbashkëta diskutimi, prezantime, diskutime.
Koha në dispozicion	1. Vendim i planifikuar i përbashkët. 10 min
	2. Prezantime dhe diskutime. 15 min
	3. Reflektimi për njësinë. 15 min

Informacion

Detyra kryesore u dha nxënësve mundësinë të prodhojnë shumë materiale dhe është mjaft e mundshme që kjo të jetë shumë më tepër se sa mund të diskutohet si duhet në një mësime. Prandaj, duhet të bëhet një zgjedhje. Nxënësit duhet të marrin pjesë në këtë vendim, sepse problemi dhe përgjegjësia është e tyre sa edhe e mësuesit. Një vendim i shpejtë kursen kohë për seancat e mëtejshme mësimore.

Megjithatë, në qoftë se nxënësit e vënë në dyshim nevojën e zgjedhjes së disa punëve të tyre për diskutim të mëtejshëm, vërejtjeve të tyre duhet t'u jepet përparësi. Për të shmangur zhgënjimin e nxënësve, është e rëndësishme që ata të kuptojnë se do të mësojnë më shumë nga një diskutim i plotë i një numri më të vogël zgjedhjesh se nga informacioni i shkurtër për çdo gjë të diskutuar. Klasa duhet të zgjidhë një dilemë, sepse koha dhe vëmendja e publikut janë burime të pakta - jo vetëm në menaxhimin e klasës, por edhe në jetën publike. Kontrollimi dhe vendosja e agjendës janë të domosdoshme, siç është edhe ushtrimi i pushtetit (shih Kapitullin 9 për një trajtim më të gjerë të kësaj çështje).

Kjo është një mundësi e rëndësishme e të mësuarit të menaxhimit të klasës - në mësimin e frymës së demokracisë dhe të drejtave të njeriut. Sa më shpejt që të zgjedhin nxënësit se në çfarë çështje do të përqendrohen, aq më mirë do të jetë për ta. E rëndësishme është që askush të mos ndihet i pa përfillur. Nxënësit duhet të gjejnë ekuilibrin midis efikasitetit dhe drejtësisë në pjesëmarrje. Në fund, shumica do të vendosë (shih kapitullin 8 për problemin e votimit të pakicave).

Në fazën përfundimtare të reflektimit, ne sugjerojmë që vëmendja të përqendrohet në një nga dy çështjet kyçe të cilat janë gjithmonë të përfshira në marrjen e përgjegjësisë në shoqëritë e hapura: dilemat e kompleksitetit dhe stabilitetit (shih Materiale për mësuesit 2.3, modulën e leksioneve Nos 2 dhe 3.).

Dilema e kompleksitetit i referohet përvojës se marrja e përgjegjësisë është një detyrë e vështirë dhe këto vështirësi rriten sa më komplekse bëhen sistemet tona sociale. Nëse nxënësit flasin për këtë përvojë, atëherë mësuesi duhet të zgjedhë këtë temë. Nxënësit mund të kenë nevojë të inkurajohen për të pranuar rrezikun e ideve të gabuara, në vend që të përpiqen të shmangin marrjen e vendimeve.

Dilema stabilitetit i referohet përvojës se ne jemi fare vetëm kur marrin vendime dhe nuk mund ta marrim si të mirëqenë idenë se ne të gjithë mund t'i përmbahemi të njëjtave vlera themelore. Deri në çfarë mase, është e nevojshme një marrëveshje e tillë dhe si mund ta arrijmë atë? Të drejtat e njeriut na japin një sërë vlerash që kufizohen me parimin e respektimit të dinjitetit njerëzor, i cili është i pranueshëm për të gjitha besimet e mëdha fetare. Në këtë drejtim, ky është një mësim i rëndësishëm në edukimin e të drejtave të njeriut (EDNJ).

Përshkrimi i mësimit

Përgatitja

Mësuesi ka varur tabelat e prezantimit në klasë para mësimit.

Faza 1: Vendimi i Përbashkët i planifikimit

Mësuesi kryeson fazën e parë të mësimit. Ai shkon me radhë në secilin nga katër tabelat me histori të dilemave dhe qëndron në dy alternativa. Nxënësit votojnë për një nga alternativat me duart lart dhe mësuesi shënon rezultatet në tabelë.

Grupet, të cilat kanë reflektuar për përvojën e tyre personale, përmbledhin çështjen dhe paraqesin vendimin e nxënësve. Ata varin tabelat e tyre shtesë.

Mësuesi thekson se nxënësit nuk do të kenë kohë të mjaftueshme për të diskutuar të gjitha detajet e vendimeve të tyre dhe ata duhet të votojnë për një zgjedhje. Nëse nxënësit bien dakord, nuk ka nevojë për diskutime të mëtejshme.

Nëse nxënësit kanë vështirësi që të bien dakord për çështjen që do zgjedhin, mësuesi sugjeron një ose dy. Kriteret për një zgjedhje të tillë mund të jenë:

- një diskutim për një çështje që nxënësit e kanë gjetur shumë interesante;
- një vendim unanim - a ndajnë nxënësit vlera apo prioritete të caktuara?
- një vendim të diskutueshëm - a pajtohen nxënësit për vlerat apo prioritete të caktuara?
- një preferencë për përvojën personale të nxënësve.

Kriteret që zbatohen varen nga zgjedhjet e regjistruara në tabelë.

Faza 2: Prezantimet dhe diskutimet

Prezantuesit dalin përpara dhe shpjegojnë arsyet e vendimit të tyre si grup. Një anëtar i dytë i grupit mbështet prezantimin, duke bërë shënime të shkurtra në tabelë.

Të udhëhequr nga mësuesi, nxënësit krahasojnë kriteret e tyre dhe diskutojnë zgjedhjet. Mësuesi drejton diskutimin.

Rezultati i diskutimit nuk mund të parashikohet. Nxënësit mund të bien dakord ose jo për parimet e tyre për të marrë përgjegjësi në një situatë të caktuar. Pjesa e tretë në fund të tabelës mund të përdoret për të regjistruar rezultatit e diskutimit.

Faza 3: Reflektimi

Mësuesi zgjedh një nga çështjet e mëposhtme bazuar, për shembull, në vëzhgimin dhe bisedat me nxënësit gjatë detyrës kryesore. Një vendim i përbashkët me nxënësit nuk është i përshtatshëm, sepse mësuesit do t'i duhet të shpjegojë alternativat në një leksion të gjatë.

Alternativa 1: Dilema e kompleksitetit:

Nxënësit reflektojnë për vështirësitë në marrjen e përgjegjësisë

Seanca plenare fillon me një raund reagimesh. Çfarë shkoi mirë, cila ishte e vështirësia?

Ne mund të presim që nxënësit të theksojnë se marrja e përgjegjësive në këtë mënyrë është e vështirë dhe konsumon kohë. Kërkesa për të kuptuar pasojat e asaj që po bëjmë, të shohim fundin *respice finem*, shpesh është e paarritshme.

Përgjigja e mësuesit është që ky kundërshtim është plotësisht i justifikuar. Por cilat janë alternativat? Për të ndaluar marrjen e vendimeve dhe përgjegjësisë? Të këmbëngulim për informacion të plotë më parë?

Natyrisht, jeta vazhdon dhe ne do të duhet të marrim përsipër rrezikun e bërjes së gabimeve në vendimet tona. Por, dallimi qëndron nëse ne jemi të vetëdijshëm për rrezikun e ideve të gabuara, dhe sfidën e kompleksitetit në shoqërinë moderne (shih materiale për mësuesit 2.3, modulin leksion nr 2). Kjo është arsyeja pse arsimimi dhe trajnimi i këtij lloji, të ofruara në këtë kapitull, janë kaq të rëndësishme.

Alternative 2: Dilema e Stabilitetit:

Nxënësit reflektojnë për përvojën e tyre në dritën e të drejtave të njeriut

Mësuesi evidenton vlerat dhe përparësitë, përt të cilat nxënësit kanë ose jo dakord në diskutimet e tyre të mëparshme. Kjo të shpie në pyetjen e mëposhtme:

⇒ Cilat vlera e ndajmë?

Kjo është tema e mësimit; mësuesi e shkruan atë si titull në tabelë, në dërrasën e zezë ose një rrip letre A3 të mbërthyer në mur.

Nxënësit vlerësojnë diskutimin e tyre ashtu siç është shënuar në tabelë.

Kjo linjë reflektimi të çon në pyetjen e mëtejshme:

⇒ Me cilat vlera ne nuk pajtohemi? A përjashtojnë ato reciprokisht njëra-tjetrën?

⇒ Me cilat vlera duhet të biem dakord?

Mësuesi shpjegon se pse kjo pyetje është kaq e rëndësishme: ne varemi nga njëri-tjetrin për të marrë përgjegjësinë në të njëjtën linjë. Cilat mund të jenë këto pika të përbashkëta?

Nxënësit do të dinë ose do të kuptojnë se nuk ka besim fetar ose filozofi të etikës të cilat mund t'i pranojmë të gjithë dhe se askush nuk do të pranojë vlera të imponuara me forcë për ta. Burimi i vetëm që mundëson një sërë rregullash ose vlerash, për të cilat ne mund të pajtohemi e biem dakord, janë të drejtat e njeriut.

Mësuesi i referohet Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut, Neni 1:

"Të gjithë njerëzit lindin të lirë dhe të barabartë në dinjitet dhe të drejta. Ata kanë arsyetim dhe ndërgjegje dhe duhet të sillen ndaj njëri tjetrit me frymën e vëllazërimit."

Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut (10 dhjetor 1948), Neni 1; teksti i plotë në Fletët e punës së nxënësit 2.5.

Nxënësit e shikojnë këtë nen në Fletën e punës së nxënësit 2.5 ose mësuesi e paraqet në klasë. Vetëm ky nen mund të na çojë ne shumë larg:

- Ne kemi lindur me të drejtat e njeriut; ato janë të patjetërsueshme, askush nuk mund të na i marrë ne ato.
- Ne jemi të lirë.
- Ne jemi të barabartë.

Mësuesi sapo na ka treguar se si të lexojmë një nen të tillë - ngadalë, fjalë për fjalë. Nxënësit vazhdojnë:

- Ne kemi dinjitetin njerëzor: ne duhet ta trajtojmë njëri-tjetrin me respekt.
- Ne kemi të drejta të caktuara.
- Ne jemi të "mbujtur me arsye": ne mund të mendojmë për veten tonë.
- Ne jemi "mbujtur me ndërgjegje": ne mund të marrim përgjegjësi për vete.
- Ne "duhet të sillemi ndaj njëri tjetrit me frymën e vëllazërimit": ne duhet të marrim përgjegjësi për njëri-tjetrin, e cila përfshin kujdesin për ata që varen nga mbështetja e të tjerëve.

Mësuesi thekson se të drejtat e njeriut kanë jo vetëm një dimension vertikal - marrëdhëniet mes autoritetit shtetëror dhe qytetarit - por edhe një dimension horizontal - marrëdhëniet në mes individëve si anëtarë të një komuniteti. Ne mund t'i lejojmë vetes shumë liri dhe pluralizëm në një shoqëri civile bazuar në të drejtat e njeriut që na jep kuadrin e vlerave themelore për të cilat ne të gjithë mund të biem dakord.

Mundësi për studime më të zgjeruara

Të dy alternativat në fazën e reflektimit ia vlen të diskutohen. Në një zgjerim të këtij kapitulli mund të diskutohet çështja e dytë kryesore.

Çështja e përgjegjesisë mund të lidhet me çdo kapitull tjetër në këtë manual. Shih seksionin për referencat në fillim të këtij kapitulli.